

รูปแบบการพัฒนาความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม

Happiness Development Pattern of the Elderly in Maha-Sarakam Province

สิทธิพร สุนทร วัชรินทร์ สุทธิชัย และพงษ์ศักดิ์ ซิมมอนด์ส*

Sitthiporn Soonthorn, Watcharin Sutthisai and Phongsak Simmonds*

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้น 9 อาคาร 15 ชั้น คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

Rajabhat Maha-Sarakam University, 9th floor: Building 15 Political Sci. and Public Administration Faculty, Public and Private
Management, Tambon: Talad, Muang District, Maha-Sarakam Province 44000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: simmondsphongsak@gmail.com

(Received: Apr 1, 2018; Revised: May 22, 2018; Accepted: May 25, 2018)

บทคัดย่อ

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพัฒนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ศึกษาสภาพความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัด
มหาสารคาม และ 3) สร้างรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้สูงอายุ จำนวนทั้งสิ้น 399 คน
ได้มาโดยใช้การแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน และการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม
มาตราส่วนประมาณค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงผลการวิจัยพบว่า
สภาพความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.50) ปัจจัยที่นำมาวิจัย
ทั้ง 11 ตัวแปร มีค่า R = 0.91 และค่า R² 0.87 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลในรูปคะแนนมาตรฐานมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่
ปัจจัยสมรรถภาพทางจิตใจ, ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว และปัจจัยสังคมและเพื่อนฝูง ส่วนรูปแบบการพัฒนาความสุข
ของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคามสร้างโดยใช้การประชุมกลุ่ม ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 9 กิจกรรม โดยผู้เชี่ยวชาญด้าน
ผู้สูงอายุทั้ง 17 ท่านเห็นด้วยกับแนวทางกิจกรรมทั้ง 9 กิจกรรมในระดับเห็น ด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่ามัธยฐาน > 4.20 ขึ้นไป
ทุกกิจกรรม แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของรูปแบบความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม

คำสำคัญ : รูปแบบ ความสุข ผู้สูงอายุ มหาสารคาม

Abstract

This research pattern was a development research by mixed methodology research which carried out on basis of the four following objectives; 1) To study the happiness of the elderly in MahaSararakam province. 2) To study the factors, affecting the happiness of the elderly in MahaSararakam province and 3) To create the happiness development pattern development of the elderly in MahaSararakam province. Samples used were 399 elderly, obtained by stratified proportional and simple random sampling. Instruments used in collecting the data were a rating scale questionnaire with the reliability value at 0.96. Statistics used were; Frequency Percentage Mean Standard Deviation Pearson's Correlation and Multiple Linear Regression Analysis. The findings of the research found that the happiness

of the elderly in Maha-Sarakam province in overall was found in medium level. The factors in this research 11 factors were statistically significant with $R = 0.91$ and $R^2 = 0.87$ which the most 3 influenced factors were Mental competency factor, Family relation factor and Social and friends factor. The happiness development pattern of the elderly in Maha-Sarakam province, consisted of the 9 activities had been consented by 17 elderly experts with the median value > 4.20 in all activities which shows the appropriateness of the happiness Patterns of the elderly in Maha-Sarakam province.

Keywords: Patterns, Happiness, Elderly, Maha-Sarakam province

บทนำ

ความสุขในชีวิต (Life happiness) เป็นองค์รวมซึ่งหมายถึงมุมมองหรือความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความเชื่อหรือความต้องการนอกจากนี้ความสุขยังเป็นที่รู้สึกรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับภาวะของตนเองว่ามีความพึงพอใจสภาพชีวิตที่เป็นสุขอันเป็นผลจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิต มีศักยภาพที่จะพัฒนานตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีโดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจได้สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (Sukanakin, 2009)

ในปัจจุบันประเทศไทยมียุทธศาสตร์การพัฒนาเกี่ยวกับผู้สูงอายุหลากหลายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กรอบยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมสูงอายุแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (Elderly person act, 2013) แต่จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ประชากรผู้สูงวัยยังคงประสบปัญหาคุณภาพชีวิตอันเป็นผลมาจากภาวะความทุกข์ต่ำของผู้สูงวัย ซึ่งจากการศึกษาของ Sooktaworn (2010) ยังพบว่าระดับความสุขในชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครปฐมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงระดับความสุขของผู้สูงวัยในประเทศไทยที่ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร และจากการศึกษาที่ผ่านมาได้พบว่า ปัจจัยการรับรู้สภาวะสุขภาพของตนเอง ปัจจัยสมรรถภาพทางจิตใจ ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจัยการพัฒนาจิตใจ ปัจจัยสถานการณ์ด้านการเงิน ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคมสังคมและเพื่อนฝูง ปัจจัยเสริมภาพส่วนบุคคล ปัจจัยค่านิยมส่วนบุคคลปัจจัยการใช้สังคมออนไลน์ และปัจจัยสัมพันธ์ภาพทางเพศเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้สูงวัยต่อไปในที่สุด

จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีดัชนีสูงวัยถึงร้อยละ 75.20 ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งได้รับการจัดประเภทอยู่ในสังคมสูงวัยโดยมีลำดับความรุนแรงอยู่ในลำดับที่ 29 ของจังหวัดทั้งหมดในประเทศไทยและในปีพ.ศ. 2558 มีดัชนีสูงวัยถึงร้อยละ 97.92 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจังหวัดมหาสารคามเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาภาวะผู้สูงวัยและมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่สังคมสูงวัยสมบูรณ์ในปีพ.ศ. 2563 โดยคาดว่าจะมีดัชนีสูงวัยอยู่ที่ 131.15 (Ministry of Social Development and Human Security, 2014) ยังขาดการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบถึงการพัฒนารูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม (Department of Mental Health, 2011)

จากเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างรูปแบบการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยระยะยาวในจังหวัดมหาสารคามอันจะเอื้อประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคมที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงวัยมีศักยภาพสามารถดูแลตัวเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขสมวัยยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพัฒนาซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานซึ่งประกอบด้วยการวิจัย 3 ระยะ โดยวิธีดำเนินการการวิจัยสามารถแบ่งได้ตามระยะของการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1.1 การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความสุขและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม ประชากรผู้สูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและมีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดมหาสารคามจำนวนทั้งสิ้น 150,500 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.05 (Yamane, 1973) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิซึ่งใช้การแบ่งแบบเป็นสัดส่วนจำแนกตามอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม และสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้การจับสลากจนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัย 399 คน จาก 13 อำเภอในจังหวัดมหาสารคาม

1.2 การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ฐานคติจากการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งใช้การประชุมกลุ่ม (Focus group) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ อาสาสมัครดูแลผู้สูงวัยจำนวน 14 ท่าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจังหวัดมหาสารคามจำนวน 1 ท่านและสาธารณสุขจังหวัดจำนวน 1 ท่านรวมเป็น 16 ท่าน ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 การวิจัยระยะที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันรูปแบบการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงวัยจำนวน 17 ท่าน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Siljaru, 2012) และใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม การประกอบอาชีพ และหนี้สินของผู้สูงวัย รวม 5 ข้อ ซึ่งหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการพิจารณาค่า S.D. ซึ่งมีค่า S.D. > 0.01 ขึ้นไปทุกข้อคำถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัย จำนวน 11 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้สภาวะสุขภาพของตนเอง สมรรถภาพทางจิตใจ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การพัฒนาจิตใจ สถานการณ์ด้านการเงิน การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม สังคมและเพื่อนฝูง เสรีภาพส่วนบุคคล ค่านิยมส่วนบุคคล การใช้สังคมออนไลน์ และสัมพันธภาพทางเพศ โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert (1967) รวม 43 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพความสุขของผู้สูงวัย ใน 5 มิติ ได้แก่ มิติสุขสบาย มิติสุขสนุก มิติสุขสง่า มิติสุขสว่าง และมิติสุขสงบ โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert (Likert, 1967) รวม 26 ข้อ โดยตอนที่ 2-3 นี้ หาคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้ค่า α ของ Cronbach ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ α ของเครื่องมือตอนที่ 2-3 เท่ากับ 0.96

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะเครื่องมือเป็นสอบถามแบบปลายเปิด

2.2 การวิจัยระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นการวิจัยคุณภาพได้แก่ แบบสอบถามการประชุมกลุ่ม ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประชุมกลุ่ม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในเขตจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางเพิ่มเติมในการสร้างรูปแบบความสุขของผู้สูงวัย

2.3 การวิจัยระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นการวิจัยคุณภาพได้แก่ แบบสอบถามการยืนยันรูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในเขตจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเครื่องมือเป็นสอบถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยืนยันรูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในเขตจังหวัดมหาสารคาม โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแบบของ Likert (1967)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลักษณะเครื่องมือเป็นสอบถามแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขออนุญาตและแนะนำตัวผู้ศึกษาวิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูล 2 คน เพื่อแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ค่าความถี่ 2) ค่าร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และ 6) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ด้วยวิธี Enter Method ส่วน Delphi Technique สถิติที่ใช้ ได้แก่ 1) ค่ามัธยฐาน และ 2) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยระดับสภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) โดยพบว่าระดับสภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติพบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 2 มิติ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 มิติ โดยเรียงลำดับมิติที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มิติสุขสง่า (Integrity) ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.45) มิติสุขสงบ (Peacefulness) ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.42) มิติสุขสว่าง (Cognition) ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.54) มิติสุขสนุก (Recreation) ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.54) และมิติสุดท้ายได้แก่ สภาพความสุขในมิติสุขสบาย (Health) ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.53)

2. ผลการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามจำนวน 11 ตัวแปร (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม

Model $x_1 - x_{11}$		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
Y	(Constant)	0.06	0.11	-	0.55	0.57
	X_1	0.18	0.03	0.23	6.02	0.00*
	X_2	0.36	0.03	0.39	11.65	0.00*
	X_3	0.22	0.02	0.35	11.11	0.00*
	X_4	0.22	0.03	0.25	7.34	0.00*
	X_5	0.27	0.03	0.32	9.02	0.00*
	X_6	0.18	0.04	0.19	4.52	0.00*
	X_7	0.22	0.02	0.35	11.12	0.00*
	X_8	0.19	0.04	0.20	4.75	0.00*
	X_9	0.19	0.03	0.23	6.33	0.00*
	X_{10}	0.19	0.04	0.20	4.76	0.00*
	X_{11}	0.18	0.03	0.19	6.01	0.00*

a. Dependent Variable: Y ความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวม $R = 0.91$ $R^2 = 0.87$

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 11 ปัจจัยมีค่าความสัมพันธ์พหุคูณกับสภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามสูงมาก ($R = 0.91$) และสามารถอธิบายสภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมได้ร้อยละ 87.00 เท่ากับ 0.87 ($R^2 = 0.87$) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการผันแปรของตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta หรือ β) จากมากไปหาน้อยมีดังนี้ ปัจจัยสมรรถภาพทางจิตใจ (X_2 $\beta = 0.39$) ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว (X_3 $\beta = 0.35$) ปัจจัยสังคมและเพื่อนฝูง (X_7 $\beta = 0.35$) ปัจจัยสถานการณ์ด้านการเงิน (X_5 $\beta = 0.32$) ปัจจัยการพัฒนาจิตใจ (X_4 $\beta = 0.25$) ปัจจัยค่านิยมส่วนบุคคล (X_9 $\beta = 0.23$) ปัจจัยการรับรู้สภาวะสุขภาพของตนเอง (X_1 $\beta = 0.23$) ปัจจัยเสรีภาพส่วนบุคคล (X_8 $\beta = 0.20$) ปัจจัยการใช้สังคมออนไลน์ (X_{10} $\beta = 0.20$) ปัจจัยสัมพันธ์ภาพทางเพศ (X_{11} $\beta = 0.19$) และสุดท้ายได้แก่ ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม (X_6 $\beta = 0.19$) โดยสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

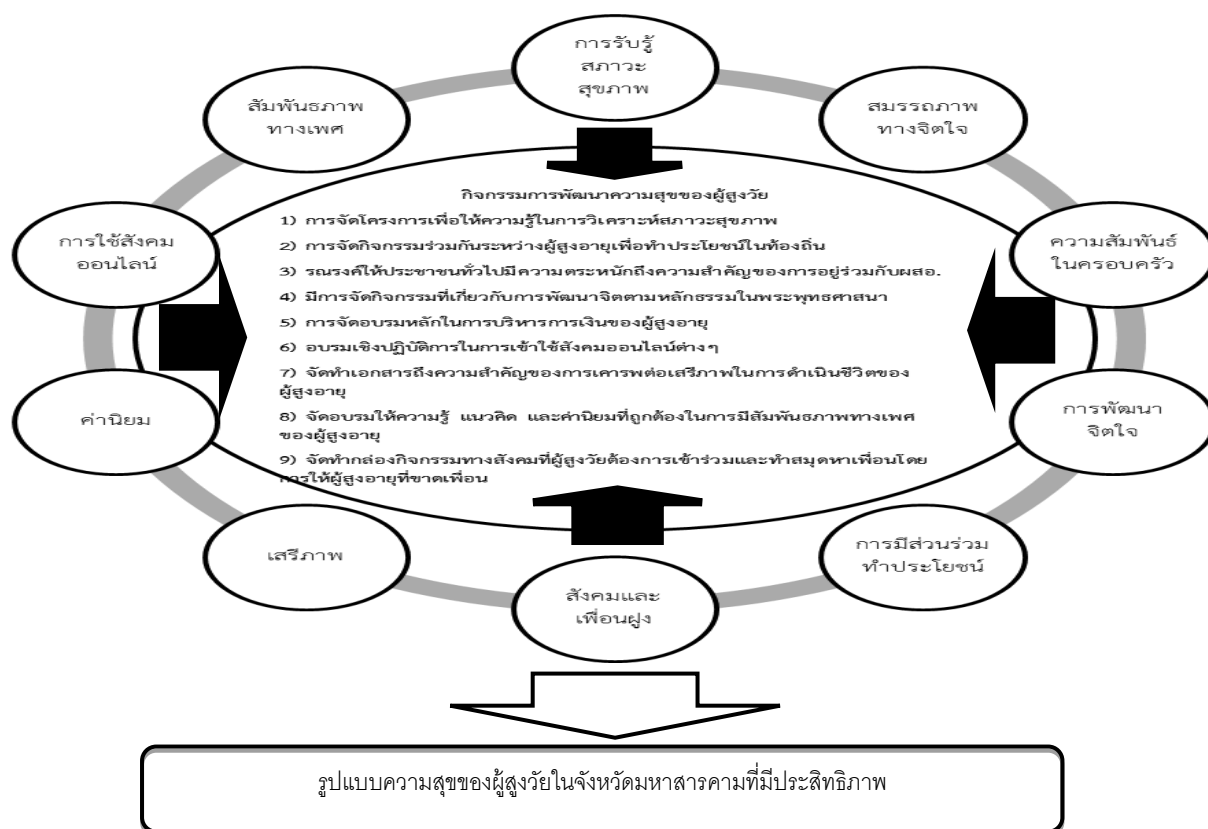
$$\text{สมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐานคือ } \hat{Z} = \beta_1(Z_1) + \beta_2(Z_2) + \beta_3(Z_3) + \dots + \beta_{11}(Z_{11})$$

$$\text{แทนค่าในสูตร } \hat{Z} = 0.23 (Z_1) + 0.39 (Z_2) + 0.35(Z_3) + 0.25(Z_4) + 0.32(Z_5) + 0.19(Z_6) + 0.35(Z_7) + 0.20(Z_8) + 0.23(Z_9) + 0.20(Z_{10}) + 0.19(Z_{11})$$

$$\text{เมื่อ } \hat{Z} = \text{ความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน}$$

3. การสร้างรูปแบบการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) สามารถสรุปกิจกรรมซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามได้ จำนวน 9 กิจกรรม โดยการอาศัยข้อสนเทศที่ได้รับและผลการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้เป็นฐานคิดในการสร้างรูปแบบซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ 1) การจัดโครงการเพื่อให้ความรู้ในการวิเคราะห์สภาวะสุขภาพ 2) การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงวัยเพื่อทำประโยชน์ในท้องถิ่น

3) ปรณรงคั้ให้ประชาชนทัว้ไปม่ความตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันผสอ. 4) มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตตามหลักธรรมในพระพุทศาสนา 5) การจัดอบรมหลักในการบริหารการเงินของผู้สูงวัย 6) อบรมเชิงปฏิบัติการในการเข้าใช้สังคมออนไลน์ต่าง ๆ 7) จัดทำเอกสารถึงความสำคัญของการเคารพเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย 8) จัดอบรมให้ความรู้ แนวคิด และค่านิยมที่ถูกต้องในการมีสัมพันธภาพทางเพศของผู้สูงวัย 9) จัดทำกล่องกิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงวัยต้องการเข้าร่วมและทำสมุดหาเพื่อนโดยการให้ผู้สูงวัยที่ขาดเพื่อน ส่วนผลการยืนยันรูปแบบการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงวัยจำนวน 17 ท่าน พบว่า เห็นด้วยในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่ามัธยฐาน (Median) > 4.20 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ≥ 3.00 ขึ้นไปทุกกิจกรรม (Min. Mdn. = 4.70, Max. Mdn. = 4.95, IR ≥ 3.00) แสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของรูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยสามารถสรุปรูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามที่ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 มิติ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 มิติ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่ผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามสามารถสื่อสารจดจำสิ่งต่าง ๆ และคิดอย่างมีเหตุมีผล เข้าใจความรู้สึกของตนเองโดยสามารถผ่อนคลายให้เกิดความสุขสงบกับตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความภาคภูมิใจในตนเองอันเป็นผลมาจากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามได้มีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามเข้าร่วมในการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมอยู่เสมอ โดยมีการจัดกิจกรรมทางสังคมอยู่เป็นประจำและเปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้เข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ทุกครั้ง นอกจากนี้องค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดมหาสารคามยังได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาจิตใจให้กับผู้สูงวัยทั้งในการปฏิบัติธรรมะ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคม การจัดกิจกรรมพบกลุ่มเพื่อบำบัดความเครียดอยู่เป็นประจำ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยดังนี้

สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2011) ที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าในการพัฒนาความสุขเชิงจิตวิทยาในผู้สูงวัยโดยพบว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้สูงวัยเข้าร่วมในการมีส่วนร่วมในสังคม และการเปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้เข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้สูงวัยมีความสุขในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chimjinda (2012) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในชีวิตของผู้สูงวัยในชุมชน จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบจำลองการวางแผนโครงการส่งเสริมสุขภาพของ Green & Kreuter (2005) โดยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสุขในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sumsiangsator (2013) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทำนายความสุขของผู้สูงวัยในชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการใช้กรอบแนวคิดความสุขของ Argyle & Martin (1991) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับความสุขของผู้สูงวัย อยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้สภาวะสุขภาพของตนเอง ปัจจัยสมรรถภาพทางจิตใจ ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจัยการพัฒนาจิตใจ ปัจจัยสถานการณ์ด้านการเงิน ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ปัจจัยสังคมและเพื่อนฝูง ปัจจัยเสรีภาพส่วนบุคคล ปัจจัยค่านิยมส่วนบุคคลปัจจัยการใช้สังคมออนไลน์ และปัจจัยสัมพันธภาพทางเพศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เป็นเพราะสมรรถภาพทางจิตใจเป็นความสามารถและความรู้สึกพื้นฐานด้านสุขภาพจิต ของบุคคล ที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ และความเชื่อมั่นในการดูแลตนเอง อันจะทำให้เกิดความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดี การที่ผู้สูงวัยได้อยู่ร่วมกับลูกหลานมีความสัมพันธ์อันดีกับบุตรหลานในครอบครัวญาติพี่น้องในครอบครัวไม่ทะเลาะกันสมาชิกในครอบครัวใส่ใจในความเป็นอยู่ของผู้สูงวัย การมีเพื่อนใหม่หรือไม่มีและเป็นสิ่งที่กำหนดความรู้สึกปลอดภัยโดยการได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของสังคมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึกข้อมูลข่าวสารความห่วงใยและความเอื้ออาทรต่อกัน การมีปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาจิตใจหรือการใช้หลักจิตปัญญาศึกษาโดยจะช่วยให้เข้าใจถึงความจริงความงามและความสุข โดยความสุขของบุคคลขึ้นอยู่กับตัวตนภายในและปรัชญาชีวิตของบุคคลรวมถึงสุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการกำหนดความสุขของบุคคล อีกทั้งการมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัวและต่อสาธารณะชนรวมถึงมีอิสระในการตัดสินใจจ่ายใช้สอยด้วยตนเอง นอกจากนี้สังคมออนไลน์ช่วยสร้างความรู้สึกว่า ตนเองมีสังคม และมีเพื่อนซึ่งจะช่วยให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองยังคงเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รวมถึงการมีความสุขทางเพศเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการแสวงหาความสุขของมนุษย์ และมนุษย์ที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทางเพศ จะมีความสุขในชีวิตจากการมีสัมพันธภาพทางเพศที่เหมาะสม โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยดังนี้

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kitti-Arkaraphokin (2018) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อความสุข โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสุขได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rojanaprapa (2017) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้โซเชียลของสูงวัย ผลวิจัยพบว่า ผู้สูงวัยที่ติดโซเชียลเกินไปทำให้ความสุขลดลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sirilap-Phanit (2015) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ของผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงวัย โดยพบว่า การยอมรับและเข้าร่วมสังคมออนไลน์ช่วยให้มีความสุขมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Malatham (2009) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญสติกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัยในชนบท โดยพบว่า การเจริญสติกับความพึงพอใจในชีวิตของ ผู้สูงวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Layard (2007) ที่ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสุข โดยพบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจัยสังคมและเพื่อนฝูง ปัจจัยสถานการณ์ด้านการเงิน ปัจจัยค่านิยมส่วนบุคคล และปัจจัยเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของบุคคล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Palmore & Luikart (1992) ที่พบว่า การรับรู้สภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิง บวกกับความพึงพอใจของชีวิต กล่าวคือ ผู้การรับรู้สภาวะสุขภาพที่ดีจะทำให้

บุคคลมีความสุขนั่นเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Hirst & Metcalf (1984) ที่ได้อธิบายว่า การมีสังคมและเพื่อนฝูงจะช่วยสร้างความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดความสุขของบุคคล และบุคคลที่มีสมรรถภาพทางจิตใจในตนเองสูง จะรู้สึกถึงความรักความผูกพัน การดูแลเอาใจใส่ความใกล้ชิดสนิทสนมและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยมีผลกระทบเชิงบวกโดยตรงต่อความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ Argyle & Martin (1991) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขว่าเกิดจากการมีสมรรถภาพทางจิตใจที่ดีและเข้มแข็ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Brandt & Weinert (1981) ซึ่งได้อธิบายถึงความสุขของผู้สูงวัยที่สามารถเกิดขึ้นเมื่อผู้สูงวัยสามารถหาความสุขทางเพศให้แก่ตนเองได้อย่างสม่ำเสมอ และเมื่อผู้สูงวัยมีอิสระในการเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ด้วยตนเองมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงมีอิสระในการตัดสินใจจ่ายใช้สอยด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Weiss (1974) ที่ได้อธิบายองค์ประกอบของการเกิดความสุขว่าเกิดจากการที่บุคคลได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้อื่นและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสามารถสรุปได้ว่า สภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน และปานกลางจำนวน 3 ด้าน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามประกอบด้วยตัวแปรอิสระจำนวน 11 ปัจจัย ส่วนรูปแบบการพัฒนาคะแนนความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามนั้น ประกอบด้วย 9 กิจกรรมอันเป็นแนวทางในการพัฒนาความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดอื่นซึ่งมีบริบทสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกันภายใต้บริบทความเป็นไปได้และความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการดูแลผู้สูงวัยเกิดประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Argyle, M. & Martin, M. (1991). *The psychological cause of happiness: Subjective well-being*. Great Britain: BPCC Wheatons.
- Brandt, P. & Weinert, C. (1981). The PRO-A social support measure. *Journal of Nursing Research*, 30(2), 277-280.
- Chimjinda, J. (2012). *Factors influencing elderly's life happiness in the community of Nakorn-Phathom Province*. Master's Thesis. Christian University. (in Thai)
- Department of Mental Health. (2011). *Thai happiness indicators*. Nonthaburi: Ministry of Public Health. (in Thai)
- Elderly Person Act. (2013). *Elderly person act, B.E. 2546*. (The 7th). Bangkok: Theppenwanit Printing. (in Thai)
- Green, L. W. & Kreuter, M. W. (2005). *Health promotion planning: An education and environment approach*. (The 4th). New York: McGraw Hill.
- Hirst, B. & Metcalf, D. (1984). *Dissociation of language and cognition: A psychological profile of two disconnected right hemispheres*. *Journal of College Student Personnel*, 25(4), 297-308.
- Kitti-Arkaraphokin, C. (2018). Validation and invariance analysis of causal relationship model of work happiness among employees of sumitomo electric wiring systems (Thailand) limited. *Journal of Yala Rajabhat University*, 13(1), 73-74. (in Thai)
- Layard, R. (2007). *Happiness components: Lessons from a new science*. New York: Penguin.

- Likert, R. (1967). *The method of constructing and attitude scale, reading. attitude theory and measurement*. (The 4th). New York: McGraw-Hill.
- Malatham, P. (2009). *Relations between social support from family and social support from friends towards the elderly's life happiness in the rural*. Master's Thesis. Mahidol University. (in Thai)
- Ministry of Social Development and Human Security. (2014). *Thai elderly situation 2014*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)
- Palmore, E. & Luikart, C. (1992). Health and social factors related to life satisfaction. *Journal of Health and Social Science*, 57(1), 605-620.
- Rojanaprapa, W. (2017). *Impacts: Using online media and online social toward elderly's happiness in the central region area*. Research Report. Thammasart University. (in Thai)
- Siljaru, T. (2012). *Research and statistical information analysis with SPSS*. (The 11th). Bangkok: Business R&D. (in Thai)
- Sirilap-Phanit, T. (2015). *Impacts of online media of the elderly consumers in Bangkok*. Master's Thesis. Bangkok University. (in Thai)
- Sooktaworn, S. (2010). *Factors influencing the life happiness of the elderly in Nakorn-Phathom Province*. Master's Thesis. Phetchabun Rajabhat University. (in Thai)
- Sukanakin, S. (2009). *Factors related with the people's happiness Tapla District Uttaradit Province*. Master's Thesis. Uttaradit Rajabhat University. (in Thai)
- Sumsiangsator, N. (2013). *Factors predicting the elderly's happiness in the community of Chachoengsao Province*. Master's Thesis. Burapha University. (in Thai)
- Weiss, R. (1974). *The provision of social relationship*. New York: Prentice-Hall.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (The 3rd). New York: Harper & Row Publishers Inc.